

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ylioppilastut-
kinnon järjestämisestä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädän-
nön saattamiseksi perustuslain mukaiseksi
ehdotetaan säädettäväksi laki ylioppilastut-
kinnon järjestämisestä. Uusi laki sisältäisi pe-
rusluontoiset säännökset tutkinnon järjestä-

misestä sekä tutkintoon ja kokeisiin osallis-
tuvien oikeusasemasta ja oikeusturvasta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1
päivänä tammikuuta 2006.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Ylioppilastutkinnon tavoitteita ja rakennetta koskevat perusluontoiset säännökset sisältyvät lukiolain (629/1998) 18 §:ään. Lain 18 a §:ssä säädetään muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeudesta suorittaa ylioppilastutkinto ja 18 b §:ssä ylioppilastutkintolautakunnasta. Lukiolain 18 § on muutettu ja 18 a ja 18 b § on lisätty lakiin 13 päivänä elokuuta 2004 annetulla lailla (766/2004). Säännökset ovat tulleet voimaan 1 päivänä syyskuuta 2004. Uuden 18 §:n säännöksiä sovelletaan ylioppilastutkintoon vuoden 2005 ensimmäisestä tutkintokerrasta lähtien.

Lukiolain 18 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen päätteeksi pannaan toimeen ylioppilastutkinto. Tutkinnon avulla selvitetään, ovatko opiskelijat omaksuneet lukion opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttaneet lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyysyden. Tutkintoon sisältyy äidinkiessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraissa kielissä, matematiikassa ja reaaliaineissa järjestettäviä kokeita.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta. Tutkintoon osallistuvan on suoritettava äidinkiessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä valintansa mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu toisessa kotimaisessa kielessä, yhdessä vieraassa kielessä, matematiikassa ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Näiden kokeiden lisäksi tutkintoon osallistuva voi suorittaa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen.

Pykälän 3 momentissa valtioneuvosto valtuutetaan antamaan tarkempia säännöksiä osallistumisesta ylioppilastutkintoon, kokeista ja niiden uusimisesta, arvostelusta ja muusta tutkinnon toimeenpanosta. Pykälän 4 momentin mukaan tutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin.

Lukiolain 18 b §:n 1 momentin mukaan opetusministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan ylioppilastutkintolautakunnan, joka vastaa tutkinnon johtamisesta, järjestämisestä ja toimeenpanosta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä

lautakunnasta ja sen tehtävistä. Pykälän 2 momentin nojalla ylioppilastutkintolautakunta antaa määräyksiä kokeiden sisällöstä, koejärjestelyistä ja kokeiden arvostelusta.

Muut ylioppilastutkintoa koskevat säännökset sisältyvät ylioppilastutkintoasetukseen (1000/1994). Asetuksessa säädetään tutkinnon järjestämisestä, lukion oppimäärää suorittavan opiskelijan edellytyksistä osallistua tutkintoon ja kokeisiin, kahden eri tason kokeiden järjestämisestä eräissä aineissa ja yhdestä vaativamman tason kokeesta tutkinnon edellytyksenä, ilmoittautumisesta tutkintoon ja kokeisiin, tutkinnon suorittamiseen käytettävien tutkintokertojen määrästä, hyväksytyin ja hylätyn kokeen uusimisesta, tutkinnon täydentämisestä, todistuksista, tarkistusarvostelusta, vilpillisen menettelyn seuraamuksista, muutoksenhausta ja valituskielloista sekä muista tutkintoon ja sen suorittamiseen liittyvistä asioista.

Tutkintokieliä ovat suomen ja ruotsin kieli, sekä sen mukaan kuin opetusministeriö määrää, jokin muu kieli. Äidinkiessä ja kirjallisuudessa järjestetään äidinkielen koe suomen, ruotsin ja saamen kielessä. Kokelas, jonka äidinkieli on muu kuin jokin mainituista kielistä, voi suorittaa muun kokeen suomen tai ruotsin kielessä.

Ylioppilastutkinto on suoritettava enintään kolmena perättäisenä tutkintokertana. Hylätty pakollinen koe saadaan uusia kaksi kertaa ja suorittaa kokeen tutkintokertaa välittömästi seuraavan kolmen tutkintokerran aikana sen estämättä, että tutkinto muuten on suoritettava kolmena perättäisenä tutkintokertana. Hyväksytyin kokeen saa uusia yhden kerran, hyväksytyin reaalikokeen kuitenkin kaksi kertaa.

Jos tutkinnon suorittamisen aloittanut kokelas on menettänyt kaksi tutkintokertaa ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi, hän voi jatkaa tutkinnon suorittamista vielä seuraavana kahtena perättäisenä tutkintokertana. Hän säilyttää vastaavasti oikeutensa uusia hylätty koe.

Ylioppilastutkintolautakunta voi erityisen painavasta syystä päättää, että kokelas voi tutkinnon suorittamisen ollessa kesken koko-

naisuudessaan aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta. Tutkintoa voidaan myöhemmin täydentää.

Ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin tulee ilmoittautua lukion rehtorille lautakunnan määräämään ajankohtaan mennessä. Ennen kuin rehtori hyväksyy ilmoittautumisen, hänen tulee tarkistaa, täyttääkö kokelas tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset. Osallistuminen oppiaineen kokeeseen edellyttää lukion pakollisten kurssien opiskelemista. Osallistuminen reaalikokeeseen edellyttää pakollisten kurssien suorittamista vähintään kahdessa kokeeseen kuuluvassa oppiaineessa. Rehtorin päätöksellä kokeeseen voi osallistua myös opiskelija, jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset kokeesta suoriutumiseen.

Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä voidaan järjestää kahden eri tason mukaiset kokeet. Kokelas saa valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu, mutta vähintään yhdessä pakollisessa oppiaineessa ylioppilastutkintoa suorittavan kokelaan tulee suorittaa vaativampi koe. Toisen kotimaisen kielen kokeena voi suorittaa myös äidinkielen kokeen kyseisessä kielessä.

Ylioppilastutkintoasetuksen 14 §:n mukaan ylioppilastutkintolautakunta voi määrätä, että kokelaan kokeet järjestetään poikkeavalla tavalla, jos kokelaalla on jokin vamma taikka lukemisen tai kirjoittamisen häiriö.

Asetuksen 18 §:n mukaan kokeet tarkastaa ja arvostelee valmistavasti lukiokoulutusta järjestävän oppilaitoksen asianomaisen aineen opettaja ja lopullisesti lautakunta. Asetuksen 19 §:n 1 momentissa säädetään kokeista annettavat arvosanat ja niitä vastaavat pistemäärät. Pykälän 2 momentin mukaan lautakunta voi päättää, milloin jostakin kokeesta annetaan arvosanojen lisäksi yksityiskohtaisempi arvostelu. Pykälän 3 momentin mukaan lautakunta voi ottaa arvostelussa huomioon sen, että kokelaan äidinkieli on muu kieli kuin millä hän suorittaa tutkinnon tai äidinkieli on muu kuin missä kielessä hän suorittaa äidinkielen kokeen. Pykälän 4 momentin mukaan lautakunta voi ottaa arvostelussa huomioon myös sen, että kokelaan koesuoritusta on heikentänyt jokin muu erityisen

painava peruste. Pykälän 3 ja 4 momentin perusteella lautakunta voi tehdä myös alkuperäisestä arvosanan antamisesta erillisiä päätöksiä, jotka koskevat yksittäisen kokelaan koesuorituksen arvostelua, kun peruste on esitetty lautakunnalle jälkikäteen.

Kokelas, joka syyllistyy vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen tai avustaa siinä tai muutoin törkeästi rikkoo järjestystä, menettää oikeutensa jatkaa tutkinnon suorittamista kyseisenä tutkintokertana. Kokeet, joihin henkilö on samalla tutkintokerralla ilmoittautunut, katsotaan hylätyiksi. Jos tekoa voidaan pitää suunniteltuna tai muulla tavalla raskauttavana, rehtori voi määrätä, että kokelas menettää osallistumisoikeuden kokeisiin kyseistä tutkintokertaa lähinnä seuraavana tutkintokertana.

Ennen seuraamuksen määräämistä kokeilalle on ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään, häntä on kuultava todistajan läsnäollessa sekä hankittava tarpeellinen muu selvitys. Rehtorilla on oikeus tarvittaessa saada viranomaisilta virka-apua asian selvittämiseksi. Saadun selvityksen perusteella rehtorin tulee harkittuaan huolellisesti kaikkia esiin tulleita seikkoja päättää, onko kokelas syyllistynyt tekoon ja onko tekoa pidettävä suunniteltuna tai muulla tavalla raskauttavana sekä päätettävä seuraamuksesta.

Ylioppilastutkintotodistus annetaan kokeilalle, joka on hyväksytysti suorittanut tutkintoon kuuluvat pakolliset kokeet ja jolle annetaan lukion päättötodistus tai todistus ammatillisen tutkinnon suorittamisesta, sekä kokeilalle, joka on osallistunut tutkintoon asetuksen 8 §:n 1 momentin nojalla ja hyväksytysti suorittanut tutkintoon kuuluvat pakolliset kokeet. Mahdollisuudesta suorittaa ylioppilastutkinto muutoin kuin lukion oppimäärää suorittavana opiskelijana säädetään lukiolain 18 a §:ssä. Henkilö voi osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut 1) lukion oppimäärän tai vastaavan ulkomaisen lukion oppimäärän, 2) vähintään kaksi ja puolivuotisen ammatillisen tutkinnon tai vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan tutkinnon tai opinnot sekä ylioppilastutkintolautakunnan määräämät lisäopinnot. Edellä 2 kohdassa tarkoitettua ammatillista tutkintoa

suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana asianomaiseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Muutoksenhausta säädetään asetuksen 25 §:ssä. Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Poikkeuksena ovat henkilöstöasiat. Niistä on voimassa, mitä valtion virkamieslaissa (750/1994) säädetään. Kokeiden arvostelua koskevaan lautakunnan päätökseen saa hakea tarkistusarvostelun toimittamista lautakunnalta. Hakemus tulee tehdä lukion rehtorille 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokelaalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulos henkilökohtaisesti tietoonsa.

Päätökseen, jolla rehtori on katsonut kokelaan syyllistyneen vilpilliseen menettelyyn tai muuhun törkeään järjestyksen rikkomiseen, haetaan valittamalla muutosta lääninoikeudelta. Päätökseen, jolla rehtori on evännyt kokelaalta osallistumisoikeuden tutkintoon kuuluviin kokeisiin, haetaan valittamalla muutosta lääninhallitukselta. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Muutoin muutoksenhausta on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/1950) säädetään. Lääninoikeuden ja lääninoikeuden tulee ilmoittaa päätöksestään lautakunnalle. Lääninoikeuden ja lääninhallituksen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuslain (430/1999) 24 §:n 3 momentin mukaan hallinto-oikeutta koskee, mitä muussa laissa tai asetuksessa säädetään lääninoikeudesta. Hallintolainkäyttölain (586/1996) 82 §:n 2 momentin mukaan muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin tarkoittaa viittausta hallintolainkäyttölakiin.

Ylioppilastutkintoasetuksen 11 §:n 2 momentin mukaan, sellaisena kuin momentti oli asetuksessa 733/2002, kokelaan, joka oli ennen lukio-opintojen aloittamista opiskellut ulkomailla ja joka oli lukiolain 13 §:n nojalla vapautettu toisen kotimaisen kielen opiskelusta, tuli toisen kotimaisen kielen kokeen sijasta suorittaa muussa kielessä, matematiikassa tai reaaliaineissa järjestettävä koe. Sama koski kokelasta, joka ei lukion opetussuunnitelman mukaan opiskellut pakollisena oppiaineena toista kotimaista kieltä. Saman

momentin mukaan rehtori saattoi oikeuttaa toisen kotimaisen kielen opiskelusta vapautetun kokelaan korvaamaan toisen kotimaisen kielen kokeen jollakin edellä mainitulla kokeella, jos siihen oli kokelaan kielelliseen tai kulttuuriseen alkuperään ja kasvuympäristöön liittyvä erityisen painava syy. Näillä säännöksillä oli merkitystä silloin, kun ylioppilastutkintoa ei voinut suorittaa ilman toisen kotimaisen kielen koetta.

Nykyisin ylioppilastutkinnon voi suorittaa ilman toisen kotimaisen kielen koetta, jos suorittaa äidinkielen kokeen lisäksi kokeen yhdessä vieraassa kielessä, matematiikassa ja reaaliaineissa. Lukioissa on edelleen opiskelijoita, jotka ovat aloittaneet lukio-opintonsa olettaen, että voivat toisen kotimaisen kielen kokeen sijasta suorittaa kokeen jossakin vieraassa kielessä. Tämän vuoksi muutettaessa ylioppilastutkintoasetusta tutkinnon rakenteen muuttamisen yhteydessä lisättiin ylioppilastutkintoasetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (795/2004) voimaantulosäännökseen momentti, jonka mukaan näiden opiskelijoiden osalta sovelletaan asetuksen 11 §:n 2 momenttia edellä kerrotussa muodossaan vuoden 2007 loppuun.

Maksuista, joita peritään ylioppilastutkinnon ja siihen kuuluvien kokeiden suorittamisesta, säädetään ylioppilastutkintolautakunnan suoritteiden maksullisuudesta annetussa opetusministeriön asetuksessa (438/2001). Kokelaskohtainen kiinteä perusmaksu osallistumisesta tutkintoon on 20 euroa, ja se maksetaan jokaiselta tutkintokerralta. Kokeikohtainen kiinteä osallistumismaksu on 21 euroa.

Kokeen tarkistusarvostelusta peritään 50 euroa. Maksu palautetaan, jos tarkistusarvostelu johtaa arvosanan korottamiseen.

Ylioppilastutkintoasetuksen 22 §:n 2 momentin mukaan International Baccalaureate-tutkinnon, Reifprüfung-tutkinnon sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin ylioppilastutkintoasetuksen mukaisen tutkinnon suorittaminen. Näitä tutkintoja suorittaneiden opiskelijoiden kelpoisuus korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin on otettu huomioon täydennettäessä yliopistolaikaa vuonna 2004 säännöksillä, jotka koskevat

kelpoisuutta korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin.

Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittaneita oli kevään 2004 tutkintokerralla 31 040 ja syksyn tutkintokerralla 3 580.

Ylioppilastutkintolautakunta on vuonna 2004 tehnyt yksittäistä kokelasta koskevia päätöksiä seuraavasti:

Lautakunta on käsitellyt 340 hakemusta, joissa kokelas on hakenut ilmoittautumisen mitätöimistä. Lautakunta on mitätöinyt ilmoittautumisen 302 hakemuksen osalta. Lautakunta on myöntänyt luvan ilmoittautua kokeeseen myöhästyneenä 68 kokelaalle ja antanut kielteisen päätöksen 19 hakemukseen. Virheellisiä ilmoittautumistietoja lautakunta on muuttanut 72 hakemuksen perusteella ja antanut kielteisen päätöksen 18 muutoshakemukseen. Lautakunta on suostunut 44 hakemukseen aloittaa tutkinnon suorittaminen alusta tutkinnon ollessa kesken ja antanut yhden kielteisen päätöksen. Lautakunta on tehnyt 253 erityisjärjestelypäätöstä vammaisten kokelaiden osalta ja 280 erityisjärjestelypäätöstä luku- ja kirjoitushäiriöistä kärsivien kokelaiden osalta. Kuullunymmärtämiskokeesta vapauttamista koskevia päätöksiä on tehty 25.

Lautakunta on käsitellyt 23 hakemusta lisäopintojen määräämiseksi tutkinnon suorittamista varten kokelaalle, joka haluaa osallistua tutkintoon kaksi ja puolivuotista ammatillista koulutusta lyhyemmän koulutuksen pohjalta. Näihin hakemuksiin on annettu kaksi kielteistä päätöstä, muissa tapauksissa tutkintoa varten vaadittavat lisäopinnot on määrätty. Lautakunta on antanut kymmenen päätöstä hakemukseen, joka on koskenut tutkinnon suorittamisajan jatkamista.

Lautakunta on käsitellyt yhteensä lähes 2500 hakemusta, joissa haetaan jonkin seikan ottamista huomioon arvioinnissa. Näistä luku- ja kirjoitushäiriötä koski 1782 hakemusta (myönteisiä päätöksiä 490), sairautta, vammaa tai tilapäisesti kokelaan elämäntilanteeseen vaikuttavaa haittaa 1318 hakemusta, vieraskielisyyttä 553 hakemusta (112 myönteistä päätöstä) ja kuullunymmärtämiskokeessa sattunutta häiriötä 215 hakemusta.

Lautakunnalta pyydettiin tarkistusarvostelua 250 kokeeseen.

2. Esityksen tavoitteet

Ylioppilastutkinto suoritetaan lukiokoulutusta järjestävässä oppilaitoksessa. Tutkinnon toimeenpanosta huolehtii ylioppilastutkintolautakunta. Tutkinnon voi suorittaa myös suorittamatta lukiokoulutukseen kuuluvia oppiaineiden oppimääriä.

Tutkinnon järjestämisestä ehdotetaan säädettäväksi laki. Tutkinnon tavoitteita ja rakennetta koskevat perusluontoiset säännökset jäisivät lukiolakiin, samoin säännökset muun henkilön kuin lukion oppimäärää suorittavan opiskelijan oikeudesta tutkinnon suorittamiseen ja säännökset ylioppilastutkintolautakunnan asettamisesta, toimikaudesta, pääasiallisista tehtävistä sekä lautakunnan valtuuttaminen määräysten antamiseen kokeiden sisällöstä, koejärjestelyistä ja kokeiden arvostelusta.

Tavoitteena on saattaa ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön säädöstaso perustuslain mukaiseksi. Uudessa laissa säädettäisiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä, tutkinnon suorittamisesta sekä tutkintoon ja kokeisiin osallistuvien oikeusasemasta ja oikeusturvasta. Esitykseen ei sisälly tutkintoa eikä tutkinnon suorittamista koskevia uudistuksia.

3. Esityksen vaikutukset

Perustuslakivaliokunta on lukiolain muuttamista koskevista hallituksen esityksistä antamissaan lausunnoissa (PeVL 58/2001 vp ja PeVL 12/2004 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, että ylioppilastutkintoa koskeva sääntely on lähes kokonaisuudessaan lakia alemmanasteisten säädösten varassa. Lausuntojen mukaan ylioppilastutkintoasetus sisältää säännöksiä myös sellaisista opiskelijan oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta keskeisistä seikoista, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla. Esimerkiksi asetuksella säädettyä muutoksenhakukieltoa ei voida perustuslain 21 §:n 1 momentin ja 107 §:n takia soveltaa silloin, kun ylioppilastutkintolautakunnan päätös koskee opiskelijan oikeutta tai velvollisuutta.

Ehdotuksen mukaisella lailla säädettäisiin tutkinnon järjestämisestä ja tutkintoon osallistuvan oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta keskeisistä seikoista.

Kun annetaan muutoksenhakuosoitus ylioppilastutkintolautakunnan päätöksiin, jotka koskevat esimerkiksi lisäopintojen määräämistä, ilmoittautumisen mitätöimistä tai oikeutta aloittaa tutkinnon suorittaminen alusta, on mahdollista, että lautakunnan päätöksistä tehdään valituksia. Valitusten määrä on erittäin todennäköisesti niin vähäinen, ettei sillä ole merkitystä Helsingin hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvien valitusten määrään.

Ehdotettu laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä ei aiheuttaisi muutoksia tutkinnon suorittamisessa noudatettuihin käytäntöihin. Laki ei myöskään lisäisi kustannuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan kanssa. Lausuntonsa ovat antaneet lisäksi opetushallitus, Suomen Kuntaliitto — Finlands Kommunförbund, Suomen Rehtorit ry — Finlands Rektorer rf, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ — Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Suomen lukiolaisten liitto ry — Finlands Gymnasistförbund rf ja Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry — Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund SAKKI rf.

Lausunnonantajat kannattavat ylioppilastutkintoa koskevien asioiden säätämistä lailla.

Useiden lausunnonantajien esitysten perusteella lisää asioita on siirretty asetustasolta lakiehdotukseen.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ja Suomen Lukiolaisten Liitto katsovat, että ylioppilastutkinnon järjestämisestä olisi parempi säätää lukiolaissa, johon eräitä tutkintoa koskevia säännöksiä sisältyy. Voimassa olevaan lukiolakiin ei kuitenkaan voida joustavasti sisällyttää lakiehdotuksen mukaista määrää uusia säännöksiä.

Molemmat järjestöt pitävät ongelmallisena lukion pakollisten kurssien mainitsemista laissa, koska näistä kursseista ei säädetä laissa vaan valtioneuvoston asetuksessa. Lukiolain 7 §:ssä luetellaan oppiaineet ja aineryhmät, joita lukion oppimäärä sisältää. Pykälän mukaan opinnoissa voi olla eri laajuisia oppimääriä sen mukaan kuin lain 10 §:n nojalla säädetään. Lukiolain 7 §:ssä säädetään oppimäärään mahdollisesti sisältyvistä ammatillisista opinnoista ja muista lukion tehtävään soveltuvista opinnoista, että ne ovat osittain tai kokonaan vapaaehtoisia tai valinnaisia. Näistä säännöksistä on pääteltävissä, että lukion oppimäärään sisältyy pakollisia opintoja, ja pakolliset kurssit katsotaan mahdolliseksi mainita ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettavassa laissa. Ilman lukion pakollisten kurssien mainitsemista olisi vaikea määrittellä edellytykset osallistua ylioppilastutkintoon kuuluviin kokeisiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Ylioppilastutkinto ja pakolliset kokeet. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lukion oppimäärää suorittava opiskelija osallistuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen tutkinnon. Sanamuoto on sama kuin voimassa olevassa ylioppilastutkintoasetuksen (jäljempänä asetus) säännöksessä. Tarkoitus on, että lukio-koulutuksen päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto. Muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeudesta tutkinnon suorittamiseen säädetään lukiolaissa.

Kokeet olisivat kirjallisia. Niihin voisi kuulua suullisia tehtäviä. Tutkinto suoritettaisiin suomeksi tai ruotsiksi. Opetusministeriön mahdollisuudesta määrätä tutkinnon suorittamisesta muulla kielellä luovuttaisiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkinnon pakollisiksi kokeiksi äidinkielen koe ja ne kokeet, jotka tutkintoon osallistuva valitsee pakollisiksi lukiolain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua oppiaineiden ryhmästä. Tutkinnon rakenne ilmenee mainitusta lukiolain säännöksestä, mutta pakollisten kokeiden määrittelemineen on tarpeen eräiden säännösten muotoilua varten.

2 §. Äidinkielen kokeet, kahden eri tason mukaiset kokeet ja vieraiden kielten kokeet. Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan äidinkielessä järjestetään suomen, ruotsin ja saamen kielen kokeet. Momentissa säädettäisiin myös, että suomen ja ruotsin kielessä voidaan järjestää äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisille tarkoitettujen kokeiden lisäksi kokeet, jotka perustuvat äidinkielen oppimäärään suomi tai ruotsi toisena kielenä. Tämä vastaa nykytilannetta.

Pykälän 2 momentin mukaan matematiikassa ja toisessa kotimaisessa kielessä järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason mukaiset kokeet. Vieraisissa kielissä voitaisiin järjestää kahden eri tason mukaisia kokeita. Ylioppilastutkintolautakunta päättäisi, missä vieraisissa kielissä kokeet järjestetään ja missä kielissä järjestetään kahden eri tason mukaiset kokeet. Vastaavat säännökset sisältyvät nykyään asetuksen 12 §:ään. Koska tutkinnon suorittaminen edellyttää vaativamman tason mukaista koetta yhdessä tutkintoon pa-

kollisesti kuuluvassa aineessa, tällaisten kokeiden järjestämisestä on asianmukaista säätää laissa.

Vieraita kieliä, joita lukioissa opiskellaan, on merkitykseltään ja opiskelijoiden määrän osalta hyvin erilaisia. Näin ollen on asianmukaista, että kielten kokeiden ja vaativuustasoltaan erilaisten kokeiden järjestämisestä päättää ylioppilastutkintolautakunta.

3 §. Kokeiden järjestäminen. Pykälän 1 momentin mukaan ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään lukiokoulutusta antavissa oppilaitoksissa kaksi kertaa vuodessa samanaikaisesti koko maassa. Säännös vastaa voimassa olevaan asetuksen säännöstä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tutkinnon ja kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain 30 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori. Ylioppilastutkintoasetukseen ei sisälly vastaavaa säännöstä, mutta käytännössä lukion rehtori on kuitenkin vastuussa tutkinnon ja kokeiden järjestämisestä.

4 §. Edellytykset osallistua kokeisiin. Lain 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä osallistua kokeisiin. Lukion oppimäärää suorittavan henkilön olisi ennen osallistumista opiskeltava lukiolain 10 §:ssä tarkoitettun tuntijaon mukaiset pakolliset kurssit aineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu. Kaksi aineen lukiokurssia olisi edellytyksenä osallistua reaaliaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole yhtään pakollista kurssia. Aikuisille annettavan opetuksen tuntijaon mukaan psykologia on tällainen aine. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia kursseja, lukion oppimäärää suorittava voisi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kolme lukiokurssia. Säännökset vastaavat voimassa olevia säännöksiä ja ylioppilastutkintolautakunnan määräyksiä.

Rehtorin päätöksellä kokeeseen voisi osallistua myös lukion oppimäärää suorittava, joka ei ole opiskellut edellä tarkoitettuja oppimääriä mutta jolla muutoin voitaisiin katsoa olevan riittävät edellytykset suoriutua kokeesta. Tämä voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun henkilö on oppinut jonkin kielen ulkomailta tai hänellä on ollut pitkäai-

kainen sairaus, joka on estänyt opiskelemasta vaadittavia kursseja.

Tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistuvia kutsuttaisiin laissa kokelaiksi.

5 §. Ilmoittautuminen kokeisiin. Ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden järjestäminen edellyttää, että jokaiseen kokeeseen kaikissa oppilaitoksissa osallistuvat kokelaat tiedetään hyvissä ajoin. Ilmoittautumisesta ehdotetaan säädettäväksi lain 5 §:ssä. Kutakin tutkintokertaa ja koetta varten olisi ilmoitauduttava kirjallisesti lukion rehtorille ylioppilastutkintolautakunnan määräämään päivään mennessä. Jos tutkinto hajautetaan vähintään kahteen tutkintokertaan, ilmoitettu kokeen pakollisuus tai ylimääräisyys ja vaatavuustaso koetta uusittaessa olisivat sitovia myös myöhempien tutkintokertojen osalta. Erikseen säädettäisiin mahdollisuudesta vaatavuustason vaihtamiseen, kun pakollinen koe on hylätty.

Koska kokeisiin usein ilmoitaudutaan huomattavasti ennen viimeistä ilmoittautumispäivää, laissa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että rehtorin hyväksymän ilmoittautumisen voi kirjallisesti peruuttaa viimeistään viimeisenä ilmoittautumispäivänä.

Lautakunta saattaisi erityisen painavasta syystä hyväksyä määräajan päätyttyä tapahtuvan ilmoittautumisen. Syynä saattaisi olla esimerkiksi, että kokelas, jonka tutkinnon suorittamisen määräaika on umpeutumassa, ei ole ajoissa ilmoittautunut puuttuviin kokeisiin eikä lukion rehtori ole seurannut tutkinnon valmistumista. Erityisen painava syy myöhästyneen ilmoittautumisen hyväksymiseen voisi olla myös kokelaan sairaus tai muu poikkeava elämäntilanne ilmoittautumisaikana.

Ylioppilastutkintolautakunta voisi 3 momentin mukaan hakemuksesta erityisen painavan syyn vuoksi mitätöidä tapahtuneen sitovan ilmoittautumisen. Koetta, johon ilmoittautuminen on mitätöity, ei laskettaisi kyseisen aineen kokeen suorituskerraksi. Jos ilmoittautuminen tutkintoon osallistuvan ensimmäisen tutkintokerran kaikkiin kokeisiin mitätöidään, hänellä on sen jälkeen edelleen kolme tutkintokertaa käytettävissä. Mitätöimisen vaikutus olisi sama kuin nykyään.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan lisäksi, että lautakunta voi hakemuksesta hyväksyä

muutoksen ilmoittautumiseen sisältyviin tietoihin, jos ilmoittautumisessa on todistettavasti tapahtunut virhe. Näitä tietoja ovat, osallistuuko henkilö tutkintoon lukion oppimäärää tai ammatillista tutkintoa suorittavana tai sen aikaisemmin suorittaneena, oppiaine, jonka kokeeseen osallistuu, kokeen taso ja kokeen pakollisuus tai ylimääräisyys tutkinnossa. Laajamittaisen valtakunnallisen kokeen järjestelyt edellyttävät näiden tietojen oikeellisuutta.

6 §. Ylioppilastutkinnon suorittaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ylioppilastutkintoon voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa. Äidinkielen koe voisi olla oppimäärään suomi tai ruotsi toisena kielenä perustuva koe, jos kokelaan oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Toisen kotimaisen kielen kokeena voitaisiin suorittaa ruotsin tai suomen kielen oppimäärään perustuvan kokeen sijasta ruotsin- tai suomenkielisille kokelaille tarkoitettu äidinkielen koe.

Vähintään yhden pakollisista kokeista tulisi olla 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaativampi koe tai toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettu äidinkielen koe. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin mahdollisuudesta kokeen vaatavuustason vaihtamiseen silloin, kun pakollisesta kokeesta on annettu hylätty arvosana.

Ylioppilastutkinto tulisi suoritetuksi, kun siihen osallistuva on hyväksytysti suorittanut pakolliset kokeet. Tutkinto tulisi suoritetuksi pakollisessa kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä, jos arvosana ei tutkintolautakunnan vahvistamien perusteiden mukaan estä tutkintotodistuksen antamista eikä tutkintoon osallistuva ole kirjallisesti kieltänyt hylätyn arvosanan merkitsemistä todistukseen. Jos koe katsottaisiin keskeytyneeksi ja hylätyksi tai hylättäisiin vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen vuoksi, tutkintoon ei sovellettaisi, mitä säädetään tutkinnon suorittamisesta hylätyn arvosanan estämättä. Järjestelmä, jonka avulla muiden kokeiden pisteillä voi kompensoida hylätyn koesuorituksen, koskee vain suorituksen tason vuoksi hylättyä koetta. Kokeen keskeytymisestä ja vilpillisen menettelyn seuraamuksesta ehdotetaan säädettäväksi 10 ja 11 §:ssä.

Ehdotetut säännökset vastaavat voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä.

7 §. *Ylioppilastutkinnon suorittamiseen käytettävä aika.* Lakiehdotuksen 7 §:n mukaan tutkinto olisi suoritettava enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana kuten nykyäänkin. Valtioneuvosto valtuutettaisiin säätämään mahdollisuudesta käyttää tutkinnon suorittamiseen pitempi aika, kun tutkintoon pakollisesti kuuluva koe hylätään tai tutkinnon suorittaminen keskeytyy. Näistä asioista säädetään ylioppilastutkintoasetuksen 16 §:ssä. Tutkinnon suorittaminen voi keskeytyä esimerkiksi ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun vuoksi.

Asetuksen 16 §:n 1 momentin mukaan hylätty pakollinen koe saadaan uusia kaksi kertaa ja sen estämättä, että tutkinto pääsäännön mukaan tulee suorittaa kolmena peräkkäisenä tutkintokertana, suorittaa vielä kokeen tutkintokerran välittömästi seuraavan kolmen tutkintokerran aikana. Saman pykälän 4 momentin mukaan ylioppilastutkinnon aloittanut kokelas, joka ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi on menettänyt kaksi tutkintokertaa, voi jatkaa tutkinnon suorittamista vielä seuraavana kahtena perättäisenä tutkintokertana. Tällöin kokelas säilyttää vastaavasti oikeuden uusia hylätty koe.

Tarkoitus on, että valtioneuvoston asetuksella säädetään vastaavalla tavalla hylätyn kokeen uusimisesta ja mahdollisuudesta tutkinnon suorittamiseen pitemmän ajan kuluessa, kun tutkinnon suorittaminen on keskeytynyt.

Pykälässä ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että suoritetuista kokeista ei koostu ylioppilastutkintoa eikä kokeita voi sisällyttää tutkintoon, jos tutkintoon osallistuva henkilö ei ole suorittanut tutkintoa kolmena peräkkäisenä tutkintokertana tai asetuksessa säädetyissä tilanteissa säädetyn pitemmän ajan kuluessa. Ehdotetaan myös säädettäväksi, että tutkinnon suorittamisen voi näissä tilanteissa aloittaa alusta.

Tutkintolautakunta voisi erityisen painavasta syystä päättää, että tutkintoon osallistuva voi tutkinnon ollessa kesken aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta.

Ehdotetut säännökset vastaavat asetuksen säännöksiä ja noudatettuja käytäntöjä.

8 §. *Koesuoritusten arvostelu.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi arvostelusta vastaavasti kuin nykyisessä asetuksessa. Koesuoritukset arvostelisi valmistavasti lukion asianomaisen aineen opettaja ja lopullisesti ylioppilastutkintolautakunta. Jos lukion opettaja olisi esteellinen arvostelemaan koetta tai jos kokelas suorittaisi kokeen oppiaineessa, jota kyseisessä lukiassa ei opeteta, alustavaa arvostelua ei tehtäisi. Arvosanat säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ylioppilastutkintolautakunnan päätöksen mukaan kokeesta voitaisiin antaa myös yksityiskohtaisempi arvostelu.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös ylioppilastutkintolautakunnan mahdollisuudesta ottaa arvostelussa huomioon, että kokeeseen äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla tutkinto, erillinen koe tai äidinkielen koe on suoritettu, ja se, että suoritusta on heikentänyt jokin muu erityisen painava peruste. Tämän säännöksen perusteella arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon luku- ja kirjoitushäiriö, sairaus, vamma tai tilapäinen vaikeus kokelaan elämäntilanteessa, vieraskielisyys, kuullunymmärtämiskokeessa sattunut häiriö tai muu kokeen suorittamista haitannut seikka.

Ehdotetut arvostelua koskevat säännökset vastaavat voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä.

Ylioppilastutkintoon kuuluvien koesuoritusten arvosteleminen vaatii erityistä perehtyneisyyttä oppiaineen sisältöön ja asiantuntemusta koesuoritusten arvioinnissa. Jos ylioppilastutkintolautakunnan tarkastajan arvostelu poikkeaa oleellisesti opettajan tekemästä valmistavasta arvostelusta, lautakunta käyttää toista ja jopa kolmatta tarkastajaa kokelaan oikeusturvan varmistamiseksi. Lautakunta seuraa tarkastajien toimintaa.

9 §. *Tutkinnon täydentäminen ja erillisten kokeiden suorittaminen.* Pykälän mukaan ylioppilastutkinnon suorittanut voisi täydentää tutkintoa sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka eivät sisälly tutkintoon, ja oppiaineiden kokeilla, jotka ovat eri tasoisia kuin tutkintoon sisältyvät samojen oppiaineiden kokeet. Henkilö, joka ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, voisi suorittaa tutkintoon kuuluvia kokeita erillisinä. Mahdollisuus tutkinnon täydentämiseen ja erillisiin kokeisiin säilyisi

nykyisen kaltaisena. Kokeiden uusimisesta säädettäisiin lukiolain 18 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella.

10 §. *Keskeytynyt koe.* Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan koe katsottaisiin keskeytyneeksi ja hylätyksi, jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi. Myös voimassa olevien säännösten mukaan koe näissä tapauksissa katsotaan hylätyksi. Tällaiseen kokeeseen ei sovelleta niin sanottua kompensatiota, joka tarkoittaa hylätyn arvosanan korvaamista muusta kokeesta saaduilla pisteillä. Näin ollen keskeytynyt pakollinen koe estää tutkinnon suorittamisen kyseisellä tutkintokerralla, ellei kysymys ole aikaisemmalla tutkintokerralla hyväksytyyn kokeen uusimisesta. Asiasta ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi 6 §:n 4 momentissa. Jos kokelas jättää vastaukseksi esimerkiksi vain nimellään varustetun mutta muuten tyhjän paperin tai on viivannut yli kaiken kirjoittamansa, hänen ei katsota jättäneen koesuoritusta arvosteltavaksi.

11 §. *Seuraamus vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksista. Kokelas, joka syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen tai avustaisi siinä tai muutoin törkeästi rikkoisi järjestystä, menettäisi oikeutensa osallistua kokeisiin kyseisenä tutkintokertana. Kaikki kokeet, joihin kokelas on samalla tutkintokerralla ilmoittautunut, katsottaisiin hylätyiksi.

Ehdotetut seuraamukset vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta ovat samoja kuin voimassa olevien säännösten mukaan. Ehdotuksen mukaan seuraamuksena ei enää voisi olla osallistumisoikeuden menettäminen kokeisiin kyseistä tutkintokertaa lähinnä seuraavana tutkintokertana.

Päätöksen vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevassa asiassa tekisi lukion rehtori samoin kuin nykyään. Ennen seuraamuksen määräämistä kokelaalle olisi ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään, häntä olisi kuultava todistajan läsnä ollessa ja asiasta olisi hankittava muu tarpeellinen selvitys. Päätös oli annettava todisteellisesti tiedoksi kokelaalle, jota se koskee. Rehtorilla olisi oikeus saada poliisiviranomaisen virka-

apua asian selvittämiseksi. Ehdotetut säännökset vastaavat voimassa olevia säännöksiä. Tutkinnon suorittamisessa vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen seuraamuksena hylättyä koetta ei voi kompensoida muun koesuorituksen pisteillä.

12 §. *Tutkintotodistus ja kokeiden suorittamisesta annettavat todistukset.* Ylioppilastutkintotodistuksen antamisen edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi lain 12 §:ssä. Henkilölle, joka on osallistunut ylioppilastutkintoon lukion oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa suorittaessaan, annettaisiin ylioppilastutkintotodistus sillä edellytyksellä, että hän saa lukion päättötodistuksen tai todistuksen ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta. Asetuksen mukaan asia on nykyään samoin. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, mitkä arvosanat merkitään ylioppilastutkintotodistukseen, todistuksen päiväämisestä sekä muista todistuksista, joita annetaan tutkintoon kuuluvien kokeiden suorittamisesta.

Tutkintotodistuksen päiväämisestä on tarpeellista säätää valtioneuvoston asetuksella vastaavalla tavalla kuin nykyään. Ylioppilastutkintotodistus päivättäisiin sen tutkintokerran mukaan, jonka loppuun mennessä kokelas on hyväksytysti suorittanut tutkintoon kuuluvat pakolliset kokeet, tai sen tutkintokerran mukaan, jonka loppuun mennessä ylioppilastutkintolautakunnan määräämien perusteiden mukaan todetaan, ettei hylätty suoritus estä todistuksen antamista. Todistuksen päiväämisen jälkeen todistukseen ei voi sisällyttää uusia arvosanoja. Säännösehdoituksessa tarkoitettuja muita todistuksia, joita annetaan tutkintoon kuuluvien kokeiden suorittamisesta, ovat esimerkiksi tutkinnon täydentämisestä ja erillisinä suoritettavista kokeista annettavat todistukset.

Pykälässä säädettäisiin todistusten antamisen edellytykseksi, että säädetyt maksut tutkintokertoista ja kokeisiin osallistumisesta on suoritettu.

13 §. *Muutoksenhaku ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.* Lautakunnan tekemät yksilön oikeuksia koskevat päätökset tulee perustuslain 21 §:n mukaan voida saattaa tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäviksi. Muutoksenhausta ylioppilastutkintolautakunnan päätök-

seen ehdotetaan säädettäväksi lain 13 §:ssä. Lautakunnan toimialueena on koko maa. Ehdotuksen mukaan lautakunnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeudelle siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei samassa pykälässä tai muualla laissa toisin säädetä.

Ylioppilastutkintolautakunta tekee päätöksiä, jotka koskevat vapauttamista kielen kokeeseen sisältyvästä kuullunymmärtämisestä, erityisjärjestelyjä kokeeseen osallistuvan sairauden, vamman, luku- ja kirjoitushäiriön tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi, kokeeseen ilmoittautumista ja ilmoittautumisen mitätöimistä, tutkinnon aloittamista alusta tutkinnon ollessa kesken sekä kolmea peräkkäistä tutkintokertaa pitemmän ajan käyttämistä tutkintoon.

Muun henkilön kuin lukion oppimäärää suorittavan opiskelijan oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin säädetään lukiolain 18 a §:ssä. Säännösten mukaan ylioppilastutkintolautakunta voi määrätä lisäopinnot, jos kokelaan ammatillinen koulutus on ollut lyhyempi kuin kaksi ja puoli vuotta.

Ylioppilastutkintoon kuuluvan koesuorituksen arvostelu on rinnastettavissa opintosuorituksen arvosteluun. Yliopistojen tai muiden oppilaitosten opintosuoritusten arvosteluun ei saa hakea muutosta valittamalla, vaan arvostelun tarkistamisessa käytetään yliopiston tai muun oppilaitoksen sisäisiä oikaisukeinoja. Perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa on mahdollista eräissä tilanteissa pyytää arvioinnin oikaisua myös lääninhallitukselta. Lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentin mukaan valittamalla ei saa hakea muutosta ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu. Tutkintoon kuuluvien kokeiden arvostelussa oikaisukeino olisi edelleen tarkistusarvostelu, jota pyydetäisiin lautakunnalta. Myöskään tarkistusarvostelun tulokseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeudellinen muutoksenhakujärjestelmä ei parantaisi ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistuvien oikeusturvaa.

Ylioppilastutkintoa suorittavat ja muut kokeisiin osallistuvat henkilöt toimittavat lautakunnalle todistuksia luku- ja kirjoitushäiriöstä ja vieraskielisyydestä, lääkärintlausuntoja

ja selvityksiä elämäntilanteestaan sen perusteeksi, että esitetyt seikat otettaisiin huomioon arvostelussa. Hakijan esittämien seikkojen vaikutuksesta arvosteluun ei missään vaiheessa tehdä päätöstä, joka olisi erillään koesuorituksen arvostelusta.

14 §. Tarkistusarvostelu. Ylioppilastutkintolautakunnan antamaan koesuorituksen arvosteluun saisi pykälän mukaan hakea lautakunnalta tarkistusarvostelua. Hakemuksen voisi tehdä kokelas, alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja tai koesuorituksen valmistavasti arvostellut opettaja. Tarkistusarvostelua koskeva hakemus olisi toimitettava lukion rehtorille 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokeeseen osallistuneella on ollut tilaisuus saada arvostelun tulos henkilökohtaisesti tietoonsa. Ylioppilastutkintolautakunta määräisi tarkistusarvostelua toimittamaan arvostelijat, joista kukaan ei ole aikaisemmin arvostellut kohteena olevaa koesuoritusta. Arvostelijoita olisi oltava vähintään kaksi. Tarkistusarvostelun tuloksena ei voisi olla alkuperäistä arvosanaa heikompi arvosana eikä sen perusteella heikennettäisi 8 §:n 2 momentin tarkoitettua arvosanaa yksityiskohtaisempaa arvostelua.

Koesuoritusten arvostelun tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukainen. Tämän vuoksi on hyvä, että kaikkien kokeiden arvostelusta ja myös tarkistusarvostelusta päättää sama lautakunta. Tarkistusarvostelun objektiivisuus turvataan siten, että tarkistusarvostelun toimittavat arvostelijat, jotka tuntevat oppiaineen sisällön ja oppiaineen arvostelukriteerit, eivät ole arvostelleet koesuoritusta lukion opettajina eivätkä lautakunnan tarkastajina.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ylioppilastutkintotodistuksen ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitettun muun todistuksen antamisesta silloin, kun suoritukseen haetaan tarkistusarvostelua, sekä arvostelun tuloksen ilmoittamisesta. Tarkoitus on säätää asetuksella nykyisen käytännön mukaisesti, että tarkistusarvostelun johtaessa muutokseen ylioppilastutkinnon tai kokeen suorittaneelle henkilölle, joka palauttaa alkuperäisen todistuksen lautakunnalle, annetaan tarkistusarvostelun tuloksen mukainen tutkintotodistus tai muu todistus. Tarkistusarvostelun tulos ilmoitettaisiin kokelaalle ja tarkistusarvostelua pyytäneelle henkilölle, joka saattaa olla

esimerkiksi kokeen valmistavasti arvostellut opettaja.

15 §. Muutoksenhaku rehtorin päätökseen. Jos rehtori epää osallistumisoikeuden ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen tai erillisenä suoritettavaan kokeeseen, päätökseen saisi voisi kirjallisesti hakea oikeuksia lääninhallitukselta. Lääninhallituksen päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Rehtorin päätökseen määrätä seuraamus vilpillisestä menettelystä tai järjestyksen rikkomisesta saisi valittamalla hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Päätös pantaisiin täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jolle hallinto-oikeus kiellä täytäntöönpanoa. Henkilö, jolle seuraamus on määrätty, ei saisi samalla tutkintokerralla osallistua kokeisiin.

Valitusaika hallinto-oikeuteen olisi 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Muutoin muutoksenhausta olisi voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Osallistumisen epäämistä sekä vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevat muutoksenhakusäännökset vastaavat voimassa olevia asetuksen säännöksiä.

Asian luonteen vuoksi ehdotetaan säädettäväksi käsittelyn kiireellisyydestä. Uutta olisi, että vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevasta päätöksestä tehdyn valituksen hyväksyminen johtaisi ilmoittautumisen mitätöitymiseen ja maksujen palauttamiseen niiden kokeiden osalta, joihin kokeisiin ilmoittautunut ei ole rehtorin päätöksen jälkeen osallistunut. Jatkovalitusta koskevat valituskiellot ehdotetaan poistettaviksi. Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voisi valituksen hyväksyessään päättää, että kokelas saa aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta.

16 §. Tietojensaantioikeus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ylioppilastutkintolautakunnan oikeudesta saada maksutta lukiokoulutuksen järjestäjiltä kokeiden järjestämistä ja arvostelua varten tarpeelliset tiedot. Säännös on nykyään asetuksen 6 §:ssä.

17 §. Eräät ylioppilastutkintoa vastaavat tutkinnot. Pykälän mukaan International Baccalaureate -tutkinnon, Reifeprüfung-tutkinnon sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin lukiolain 18 §:ssä

tarkoitettujen tutkinnon suorittaminen. Säännös vastaa ylioppilastutkintoasetuksen 22 §:n 2 momenttia.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen mukaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin merkittävä osa asioista, joista nykyään säädetään ylioppilastutkintoasetuksessa. Ehdotetun lain säännösten nojalla valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää lisäksi eräistä ylioppilastutkinnon järjestämiseen kuuluvista asioista. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ehdotetun lain täytäntöönpanosta.

Lukiolain 18 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset osallistumisesta ylioppilastutkintoon, kokeista ja niiden uusimisesta, arvostelusta ja muusta tutkinnon toimeenpanosta sekä lukiolain 18 b §:n nojalla ylioppilastutkintolautakunnasta ja sen tehtävistä.

Ylioppilastutkintolautakunta tarkistaisi tarvittaessa määräyksensä ja ohjeensa sen mukaan kuin uudet säännökset edellyttävät.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin ottanut kantaa ylioppilastutkintoa koskevien säännösten säädöstasoon, joten hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Tällöin vuoden 2006 ensimmäisen tutkintokerran toimeenpano valmisteltaisiin uuden lainsäädännön mukaan.

Lailla ehdotetaan kumottavaksi ylioppilastutkintoasetus siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ylioppilastutkintoasetuksen muuttamisesta 19 päivänä elokuuta 2004 an-

netun valtioneuvoston asetuksen voimaantulosäännöksen 3 momentissa oleva säännös, jonka nojalla eräät kokelaat voivat vuoden 2007 loppuun suorittaa toisen kotimaisen kielen kokeen sijasta vieraan kielen kokeen, ehdotetaan otettavaksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettavan lain voimaantulosäännöksiin. Säännöstä täydennettäisiin samalla siten, että se koskisi myös opiskelijaa, joka lukiossa opiskelee toista kotimaista kieltä pakollisena oppiaineena mutta ei ole aloittanut tämän kielen opiskelua perusopetuksessa. Tällöin kielen oppimäärä on lyhyempi kuin lukiokoulutuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (955/2002) tarkoitettu B-kielen oppimäärä, eikä ylioppilastutkinnon

kokeisiin sisälly sitä vastaavaa koetta. Säännöksen täydennyksellä on merkitystä Itä-Suomen suomalais-venäläisen lukion opiskelijoille, sillä kyseisessä lukiossa toinen kotimainen kieli on pakollinen oppiaine mutta osa opiskelijoista ei ole opiskellut sitä ennen lukio-opintojen aloittamista.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että lukio-lain 18 §:ssä ja ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua tutkintoa koskee, mitä muualla laissa säädetään ylioppilastutkintoasetuksessa tarkoitettua tutkinnosta. Asetus ja tutkinto mainitaan ainakin yliopistolain 18 a §:ssä.

Edellä esitetyn nojalla annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ylioppilastutkinnon järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Ylioppilastutkinto ja pakolliset kokeet

Lukion oppimäärää suorittava opiskelija osallistuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen tutkinnon. Muun henkilön oikeudesta suorittaa tutkinto säädetään erikseen.

Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi. Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet ovat kirjallisia. Niihin voi kuulua suullisia tehtäviä.

Tutkinnon pakolliset kokeet ovat äidinkielen koe ja ne kokeet, jotka tutkintoon osallistuva valitsee pakollisiksi lukiolain (629/1998) 18 §:n 2 momentissa tarkoitetusta kokeiden ryhmästä.

2 §

Äidinkielen kokeet, kahden eri tason mukaiset kokeet ja vieraiden kielten kokeet

Äidinkielen kokeina järjestetään suomen, ruotsin ja saamen kielen kokeet. Suomen ja ruotsin kielessä voidaan järjestää äidinkielen suomen- ja ruotsinkielisille tarkoitettujen kokeiden lisäksi kokeet, jotka perustuvat oppimäärään suomi tai ruotsi toisena kielenä.

Matematiikassa ja toisessa kotimaisessa kielessä järjestetään vaativuudeltaan kahden

eri tason mukaiset kokeet. Vieraissa kielissä voidaan järjestää kahden eri tason mukaiset kokeet.

Lukiolain 18 b §:ssä tarkoitettu ylioppilastutkintolautakunta päättää, missä vieraissa kielissä kokeet järjestetään ja missä kielissä järjestetään kahden eri tason mukaiset kokeet.

3 §

Kokeiden järjestäminen

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään lukiokoulutusta antavissa oppilaitoksissa kaksi kertaa vuodessa samanaikaisesti koko maassa.

Tutkinnon ja kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain 30 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori.

4 §

Edellytykset osallistua kokeisiin

Ylioppilastutkintoon osallistuminen edellyttää, että lukion oppimäärää suorittava on ennen osallistumista tutkintoon kuuluvaan kokeeseen opiskellut lukiolain 10 §:ssä tarkoitettun tuntijaon mukaiset pakolliset kurssit aineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu.

Reaaliaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole yhtään pakollista kurssia, lukion oppimäärää suorittava voi osallistua opiskeltuaan kaksi aineen lukiokurssia. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia kursseja, lukion oppimäärää suorittava voi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kolme lukiokurssia.

Rehtorin päätöksellä kokeeseen voi erityisestä syystä osallistua myös lukion oppimäärää suorittava, joka ei ole opiskellut 1 momentissa tarkoitettuja oppimääriä mutta jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset kokeesta suoriutumiseen.

Tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistuvia kutsutaan tässä laissa kokelaiksi.

5 §

Ilmoittautuminen kokeisiin

Kokelaan tulee ilmoittautua kirjallisesti kutakin tutkintokertaa ja koetta varten lukion rehtorille viimeistään ylioppilastutkintolautakunnan määräämänä päivänä. Ilmoittautuessaan kokelaan on ilmoitettava kokeen vaatavuustaso ja se, suorittaako hän kokeen pakollisena vai ylimääräisenä. Kokeen valinta pakolliseksi tai ylimääräiseksi on sitova koko tutkinnon osalta. Kokeen vaatavuustason valinta on sitova koko tutkinnon osalta, jollei taso ole vaihdettavissa jäljempänä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettusta syystä.

Rehtorin hyväksymä ilmoittautuminen voidaan peruuttaa kirjallisesti viimeistään 1 momentissa tarkoitettun määräjän päättämispäivänä. Ylioppilastutkintolautakunta voi erityisen painavasta syystä hyväksyä määräjän päätyttyä tapahtuneen ilmoittautumisen.

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavan syyn vuoksi mitätöidä tutkintoon kuuluvaan kokeeseen tai erilliseen kokeeseen tehdyn sitovan ilmoittautumisen. Koetta, johon ilmoittautuminen on mitätöity, ei lasketa kyseisen aineen kokeen suorituskerraksi. Jos ilmoittautuminen mitätöidään eikä kokelas ole osittainkaan osallistunut kokeeseen, kokeesta ei peritä maksua tai peritty maksu palautetaan lautakunnan määräämässä ajassa tehdystä hakemuksesta. Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavasta syystä myös hy-

väksyä muutoksen ilmoittautumiseen sisältyviin tietoihin, jos ilmoittautumisessa on todistettavasti tapahtunut virhe.

6 §

Ylioppilastutkinnon suorittaminen

Ylioppilastutkintoon voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa. Äidinkielen koe voi olla oppimäärään suomi tai ruotsi toisena kielenä perustuva koe, jos kokelaan oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Toisen kotimaisen kielen kokeena voi suorittaa ruotsin tai suomen kielen oppimäärään perustuvan kokeen sijasta ruotsin- tai suomenkielille kokelaille tarkoitetun äidinkielen kokeen kyseisessä kielessä.

Vähintään yhden tutkinnon pakollisista kokeista tulee olla 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu vaativampi koe tai toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettu äidinkielen koe. Valtioneuvoston asetuksella säädetään mahdollisuudesta kokeen vaatavuustason vaihtamiseen silloin, kun tutkinnon pakollisesta kokeesta on annettu hylätty arvosana.

Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi, kun kokelas on suorittanut hyväksytysti pakolliset kokeet. Tutkinto tulee suoritetuksi pakollisessa kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä, jos arvosana ei ylioppilastutkintolautakunnan vahvistamien perusteiden mukaan estä tutkintotodistuksen antamista eikä kokelas ole kirjallisesti kieltänyt hylätyn arvosanan merkitsemistä todistukseen.

Kun koe katsotaan 10 §:n nojalla keskeytyneeksi ja hylätyksi tai 11 §:n nojalla hylätyksi, tutkintoon ei sovelleta, mitä edellä 3 momentissa säädetään tutkinnon suorittamisesta hylätyn arvosanan estämättä.

7 §

Ylioppilastutkinnon suorittamiseen käytettävä aika

Ylioppilastutkinto tulee suorittaa enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana. Valtioneuvoston asetuksella säädetään mahdollisuudesta suorittaa tutkinto pitemmän ajan kuluessa silloin, kun pakollinen koe hylätään tai tutkinnon suorittaminen keskeytyy.

Jos kokelas ei ole suorittanut tutkintoa 1 momentissa säädettyjen tutkintokertojen rajoissa tai 1 momentin nojalla säädetyn pitemmän ajan kuluessa, suoritetuista kokeista ei muodostu ylioppilastutkintoa eikä kokeita voi sisällyttää ylioppilastutkintoon. Tutkinnon suorittamisen voi tällöin aloittaa alusta.

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavan syyn vuoksi päättää, että kokelas voi tutkinnon ollessa kesken aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta.

8 §

Koesuoritusten arvostelu

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee valmistaen lukiokoulutusta järjestävän oppilaitoksen asianomaisen aineen opettaja ja lopullisesti ylioppilastutkintolautakunta. Jos oppilaitoksessa ei ole kyseisen oppiaineen opettajaa, joka voisi arvostella suorituksen, alustavaa arvostelua ei tehdä.

Kokeista annettavista arvosanoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kokeesta voidaan ylioppilastutkintolautakunnan päätöksen mukaan antaa myös arvosanaa yksityiskohtaisempi arvostelu.

Jos kokelaan äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla hän suorittaa tutkinnon tai erillisen kokeen, tai kokelaan äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla hän suorittaa äidinkielen kokeen, taikka kokelaan koesuoritusta on heikentänyt jokin muu erityisen painava peruste, ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon.

9 §

Tutkinnon täydentäminen ja erillisten kokeiden suorittaminen

Ylioppilastutkinnon 6 §:n 3 momentin mukaan hyväksytysti suorittanut henkilö voi täydentää tutkintoa sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka eivät sisälly hänen suorittamaansa tutkintoon, ja sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka ovat eri tasoisia kuin hänen suorittamaansa tutkintoon sisältyvät samojen oppiaineiden kokeet.

Henkilö, joka ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, voi suorittaa tutkintoon kuuluvia

kokeita erillisinä. Erillisistä kokeista ei muodostu ylioppilastutkintoa eikä niitä voi sisällyttää tutkintoon.

10 §

Keskeytynyt koe

Jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi, koe katsotaan keskeytyneeksi ja hylätyksi.

11 §

Seuraamus vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta

Kokelas, joka syyllistyy vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä tai muutoin törkeästi rikkoo järjestystä, menettää oikeutensa osallistua kokeisiin kyseisenä tutkintokertana. Kokeet, joihin kokelas on samalla tutkintokerralla ilmoittautunut, katsotaan hylätyiksi.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun seuraamuksen määräämistä kokelaalle on ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään, häntä on kuultava todistajan läsnä ollessa ja asiasta on hankittava muu tarpeellinen selvitys. Päätös on annettava todisteellisesti tiedoksi kokelaalle, jota se koskee.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitetussa asiassa tekee lukion rehtori. Rehtorilla on oikeus saada poliisiviranomaiselta virka-apua asian selvittämiseksi.

12 §

Tutkintotodistus ja kokeiden suorittamisesta annettavat todistukset

Ylioppilastutkintotodistus annetaan kokelaalle, joka on 6 ja 7 §:ssä säädetyllä tavalla suorittanut tutkinnon ja jolle annetaan lukion päättötodistus tai todistus ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta, sekä henkilölle, joka on osallistunut tutkintoon lukiolain 18 a §:n 1 momentin nojalla sekä edellä 6 ja 7 §:ssä säädetyllä tavalla suorittanut tutkinnon.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitkä arvosanat merkitään ylioppilastutkintotodistukseen, tutkintotodistuksen päiväämisestä ja muista todistuksista, joita ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden suorittamisesta annetaan.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten antaminen edellyttää, että tutkintokertoihin ja kokeisiin osallistumisesta säädetty maksut on suoritettu.

13 §

Muutoksenhaku ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeudelle siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä tai muualla laissa toisin säädetä.

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, ei saa hakea muutosta valittamalla. Jäljempänä 14 §:ssä tarkoitettun tarkistusarvostelun tulokseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

14 §

Tarkistusarvostelu

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa hakea lautakunnalta tarkistusarvostelua. Hakemuksen voi tehdä kokelas, alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja tai koesuorituksen valmistavasti arvostellut opettaja. Tarkistusarvostelu ei johda alkuperäistä arvosanaa heikompaan arvosanaan eikä sen perusteella anneta alkuperäistä heikompaa 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua arvostelua.

Tarkistusarvostelua koskeva hakemus on toimitettava lukion rehtorille 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokeeseen osallistuneella on ollut tilaisuus saada arvostelun tulos henkilökohtaisesti tietoonsa. Ylioppilastutkintolautakunta määrää tarkistusarvostelua toimittamaan arvostelijat, joista kukaan ei ole aikaisemmin arvostellut kohteena olevaa koesuoritusta. Arvostelijoita tulee olla vähintään kaksi.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään ylioppilastutkintotodistuksen ja muun 12 §:n 2 momentissa tarkoitettun todistuksen antamisesta silloin, kun suoritukseen haetaan tarkistusarvostelua, sekä tarkistusarvostelun tuloksen ilmoittamisesta.

15 §

Muutoksenhaku rehtorin päätökseen

Päätökseen, jolla lukion rehtori on 5 §:n 1 momentissa tarkoitettun ilmoittautumisen yhteydessä evännyt osallistumisoikeuden ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen tai erillisenä suoritettavaan kokeeseen, voi kirjallisesti hakea oikaisua lääninhallitukselta. Lääninhallituksen päätökseen tässä momentissa tarkoitettussa asiassa haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Päätökseen, jolla lukion rehtori on määrännyt 11 §:n 1 momentissa tarkoitettun seuraamuksen, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

Valitus 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöksestä on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

Jos 2 momentissa tarkoitettu päätös kumotaan, ilmoittautuminen niihin kokeisiin, joihin henkilö on jäänyt rehtorin päätöksen jälkeen osallistumatta, mitätöity hakemukset ja koekohtaiset maksut palautetaan. Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voi valituksen hyväksyessään päättää, että kokelas saa aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta.

16 §

Tietojensaantioikeus

Ylioppilastutkintolautakunnalla on oikeus saada maksutta lukiokoulutuksen järjestäjiltä kokeiden järjestämistä ja arvostelua varten tarpeelliset tiedot.

17 §

*Eräät ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavat
tutkinnot*

International Baccalaureate -tutkinnon, Reifeprüfung-tutkinnon sekä Eurooppakoulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin lukiolain 18 §:ssä ja tässä laissa tarkoitetun tutkinnon suorittaminen.

18 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta.

19 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2006.

Tällä lailla kumotaan 21 päivänä marraskuuta 1994 annettu ylioppilastutkintoasetus (1000/1994) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kuitenkin asetuksen 11 §:n 2 momentin säännöksiä noudatetaan sellaisina, kuin ne ovat olleet asetuksessa 733/2002, vuoden 2007 loppuun kokelaan osalta, joka ei lukion opetussuunnitelman mukaisesti opiskele pakollisena oppiaineena perusopetuksessa alkanutta toista kotimaista kieltä tai joka on ennen 1 päivää syyskuuta 2004 lukiolain 13 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla vapautettu toisen kotimaisen kielen opiskelusta lukiossa. Tämän momentin nojalla suoritettavat kokeet voidaan uusina hyväksytyjen ja hylättyjen kokeiden uusimista koskevien säännösten mukaan.

Mitä muualla laissa säädetään ylioppilastutkintoasetuksessa tarkoitetusta ylioppilastutkinnosta, koskee lukiolain 18 §:ssä sekä tämän lain voimaan tultua tässä laissa tarkoitettua ylioppilastutkintoa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Tuula Haatainen*